Eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle

Asia: Perintö- ja lahjaverosta luopuminen KAA 6/2018

Useimpien veroteorioiden mukaan perinnöt ja lahjat ovat tuloa ja kaikkea tuloa tulisi verottaa, ellei ole erityisiä perusteita verosta vapauttamiselle. Perintö- ja lahjavero perustuu veronmaksukykyyn, joka juontuu verovelvollisen lisääntyneestä varallisuudesta.

Perintöveron vastustajat esittävät usein, että perintöverotus merkitsee kaksinkertaista verotusta, koska veron perusteena oleva varallisuus on syntynyt verotettujen tulojen pohjalta. Näin voitaneen sanoa, jos ajatellaan asiaa ylisukupolvisesti. Kuitenkin perinnönsaaja on eri verosubjekti ja perintövaiheessa hänellä on yleensä oma erillinen varallisuuskokonaisuutensa. Sitä paitsi verotuksessa tapahtuu säännönmukaisesti tällaista kertaantumista. Verovelvolliset maksavat arvonlisäveron kulutuksestaan sellaisilla tuloilla, joista on peritty tulovero.

Tärkeä peruste perintöveron säilyttämiselle on, että perinnöt, erityisesti suuret perinnöt, ovat useimmiten syntyneet omaisuuden arvonnoususta. Arvonnousut verotetaan vasta siinä vaiheessa, kun ne realisoituvat. Jos arvonnousuja ei verotettaisi perintö- ja lahjaverotuksessa, jäisivät ne usein kokonaan verotuksen ulkopuolelle.

Pääosa perinnöistä sisältää kiinteistöjä ja osakevarallisuutta. Useimmiten kuolinhetken arvo on olennaisesti perinnönjättäjän hankintamenoa korkeampi eli perintö saattaa pääosin olla arvonnousua. Osakkeiden arvo kasvaa säännönmukaisesti, koska yritykset eivät normaalikäytännössä jaa kaikkia voittojaan omistajille osinkoina. Tilastot osoittavat, että nimenomaan hyvin suuret varallisuudet ovat kasvaneet selvästi nopeammin kuin keskimääräiset kansantalouden kasvuluvut. Ilmiö on globaali.

Monet taloustieteen legendat ovat suositelleet tuntuvaa perintöverotusta (Adam Smith, John Stuard Mill, Josef Schumpeter, Milton Friedman). Samalla he ovat suositelleet alhaista työn verotusta. Logiikka on yksinkertainen: kansakuntien vauraus syntyy työstä ei perinnöistä. Mitä fiksumpaa työtä maassa tehdään, sitä korkeammalle elintaso voi nousta. Elävistä taloustieteilijöistä perintöverotusta ovat puolustaneet mm. Larry Summers ja Thomas Picketty. Dynastisten varallisuuksien kasvu on periaatteessa positiivinen ilmiö kansantalouden kehityksen näkökulmasta, mutta niiden merkitys on kuitenkin marginaalinen globaalien rahoitusmarkkinoiden olosuhtaissa.

Kansantalouden näkökulmasta perintövero on siis parempi vero kuin tulovero. Jos lähdetään siitä, että varallisuus sinänsä tuo veronmaksukykyä, jota tulee verottaa, on perintövero parempi vaihtoehto kuin

varsinainen varallisuusvero. Jälkimmäisestä meillä Suomessa on vain huonoja kokemuksia ja on pelkästään hyvä, että tuo vero päätettiin aikanaan tupopöydässä poistaa.

Onko perintövero sitten ongelma yritysten sukupolvenvaihdosten näkökulmasta? Ensinnäkin on todettava, että meillä sukupolvenvaihdosten verotus on tietyin edellytyksin hyvin lievää. Toiseksi kiinnitän huomiota siihen, että ikääntyvistä yrittäjistä vain yksi viidesosa siirtää yrityksensä omistuksen lapsilleen. Jatkaja löytyy useimmiten muualta. Ja hyvä niin. Mm. ETLA:n tutkimuksissa on todettu, että liialliset sukupolvenvaihdosten verohuojennukset ovat vahingollisia silloin, kun ne johtavat sukulaisuuden suosimiseen kyvykkyyden kustannuksella.

Perintö- ja lahjaverotuksen poistaminen johtaisi myyntivoittoverotuksen kiristymiseen, koska hankintamenot laskisivat ja oman asunnon myyntivoitot jouduttaisiin ottamaan verotuksen piiriin. Myyntivoittoverotuksen kiristyksellä voitaisiin kompensoida vain osa perintö- ja lahjaverotuksen tuotosta. Myyntivoittovero on huono vero niin sanotun lukkiutumisilmiön takia. Varallisuudet eivät ohjaudu järkeviin kohteisiin olosuhteiden muuttuessa, koska uudelleenjärjestely johtaa verotukseen. Verovelvollinen ei välttämättä muuta suurempaan asuntoon perheen kasvaessa, koska vanhan asunnon myynnistä jouduttaisiin maksamaan myyntivoittovero. Yrityksen perinyt henkilö saattaa sinnitellä yrittäjänä verojen pelossa pitkäänkin, vaikka yritystoiminta ei ole hänen ominta alaansa.

Perintö- ja lahjaveron fiskaalista merkitystä ei tule aliarvioida, kun tuoton voidaan olettaa kasvavan suurten ikäluokkien harmaantuessa. Lisääntyvät kuolemat satavat valtion laariin erityisesti, kun perintöjen koko kasvaa. Odotan veron tuoton ylittävän muutaman vuoden kuluttua yhden miljardin euron tason.

Helsingissä 31. lokakuuta 2018

Heikki Niskakangas

professori emeritus, Aalto-yliopisto

heikki.niskakangas@aalto.fi

050 3017748